

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Ο πολιτικός χρησιμοποιεί συγκαλυμμένες τεχνικές χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Ειδικότερα, σε περίπτωση που σε μία πολιτική συζήτηση έχει ανεπαρκή επιχειρήματα, εστιάζει το ενδιαφέρον του σε διαδικαστικά θέματα διεξαγωγής του διαλόγου, με στόχο να μειώσει το κύρος και την αξιοπιστία της όλης διαδικασίας. Επιπλέον, επιδίδεται σε μία ακατάσχετη φλυαρία, κενή περιεχόμενου, η οποία κορυφώνεται στη χρήση εξειδικευμένης και δυσνόητης ορολογίας. Άλλοτε πάλι επιλέγει την κατασκευοφάντηση του αντιπάλου, στον οποίο καταλογίζει ιδιοτελή κίνητρα. Τέλος, μεταθέτει την αντιπαράθεση σε προσωπικό επίπεδο, προσπαθώντας να διασύρει τους ανταγωνιστές του. (84 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

B1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ:

- **ΗΘΙΚΟΛΟΓΙΑ:** «υψηλή αποστολή», «ηθική υποχρέωση», «η θεία Πρόνοια»(θεόπνευστο το έργο του)
- λογικοφανή -υπεραπλουστευτικά επιχειρήματα:

Η φύση είναι αδυσώπητη ·άρα κι εμείς, ως μέρος της φύσης, έχουμε το δικαίωμα να είμαστε αδυσώπητοι

- Ειδικότερα: επίκληση στους αδιαπραγμάτευτους νόμους της φύσης(ο νόμος της ζούγκλας: ο ισχυρός επικρατεί του αδύνατου)
- επίκληση στο ήθος του-προβάλλεται ως αυθεντία
- αξιωματικές-δογματικές θέσεις: «έχω χωρίς συζήτηση το δικαίωμα...»
- κοσμοσωτήριο έργο-μεσσιανισμός: «Απελευθερώνω τους ανθρώπους...και συνείδηση»

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ:

- χρησιμοποίηση αξιολογικού λόγου: «**χρέος**», «**δικαίωμα**», «**να υπερασπίσουμε τους ισχυρούς**»
- διαστρέβλωση της σημασίας των λέξεων: «**αυτή η τυραννική χίμαιρα που ονομάζεται ηθική και συνείδηση**»
- «λεξι-μαγεία» – ωραιολογία: «**τιτάνιος απελευθερωτής της ανθρωπότητας**»
- **Ρηματικά πρόσωπα:** α ενικό και α πληθυντικό
 - **α ενικό:** αποθεώνει την προσωπικότητα του ομιλητή/δίνει προσωπικό-εξομολογητικό χαρακτήρα στο κείμενο/προσδίδει ζωντάνια, αμεσότητα/δημιουργεί, στην προκειμένη περίπτωση, ψευδαίσθηση οικειότητας
 - **α πληθυντικό:** το κοινό καθίσταται συνεργός στις προθέσεις του δυνάστη, συναινεί και είναι συνυπεύθυνο(καθολική αποδοχή-υποστήριξη των θέσεων του ομιλητή)
 - **φωνή:** κυριαρχεί η ενεργητική σύνταξη, καθότι ο ομιλητής επιδιώκει να προβάλλει τον εαυτό του(εγωκεντρική θεώρηση)
 - **χρόνοι:** κυρίως Ενεστώτας: οι ναζιστικές ιδέες είναι εδραιωμένες στο παρόν και έχουν διάρκεια. Η ιδεολογία του ναζισμού φέρεται να έχει διαχρονικό χαρακτήρα.
- **Εγκλίσεις:** κυρίως Οριστική(βεβαιότητα)
- **Ύφος:** υψηλό, επιβλητικό, πομπώδες και δραματικό σε κάποια σημεία, ενώ δεν λείπουν και στοιχεία λαϊκότητας: σύντομες προτάσεις, λαϊκές λέξεις(«**μυξοκλάματα**», «**μου ήταν γραφτό**» κλπ)

B2.α) Σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του πρώτου κειμένου, ένα έγκυρο πλην αναληθές επιχείρημα δεν γίνεται πάντα αντιληπτό, με αποτέλεσμα να πυροδοτεί συζητήσεις και προβληματισμούς. Αντίθετα, υπάρχουν θέματα αδιαμφισβήτητα, για τα οποία μπορεί να αποφανθεί ακόμα και ο μη ειδικός, όπως είναι πχ. η βλάβη ενός αυτοκινήτου. Εδώ συγκρίνονται δύο ανόμοια πράγματα, δηλαδή το λογικό σφάλμα και η βλάβη του αυτοκινήτου ως προς την δυσκολία εντοπισμού τους. Η δημοσιογράφος χρησιμοποιεί αυτό το ακραίο παράδειγμα για να αποδείξει ότι ένας πολιτικός μπορεί να παραπλανήσει χρησιμοποιώντας λογικοφανή επιχειρήματα. Έτσι, με έναν πολύ εμφανή και παραστατικό τρόπο επισημαίνει πόσο επικίνδυνη είναι μία τέτοια τακτική, αφού χειραγωγεί συγκαλυμμένα.

β) Η συντάκτρια παραθέτει παραδείγματα προκειμένου να σχολιάσει τις μεθόδους της προπαγάνδας, εμπορικής και πολιτικής.

Συγκεκριμένα, προβάλλει την έντεχνη προσπάθεια για δημιουργία κλίματος οικειότητας με το κοινό(«είμαι κι εγώ ένας από σας») Επίσης, παραθέτει με παραδείγματα τους τρόπους πειθούς, την επίκληση στο συναίσθημα και στο ήθος του αποδέκτη. Τέλος, αναφέρεται στην κινδυνολογία, τις ανεδαφικές υποσχέσεις και το σύνθημα ως μέσο χειραγώγησης του αποδέκτη.

Με τη χρήση παραδειγμάτων, ο λόγος αποκτά αμεσότητα, ξεφεύγει από το επίπεδο της θεωρητικής προσέγγισης του προβλήματος, εκλαϊκεύεται και επομένως γίνεται πιο προσιτός στο αναγνωστικό κοινό. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, αν λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για εφημερίδα, οπότε τα κείμενα απευθύνονται σε ένα ευρύ και ανομοιογενές κοινό.

B3.

- «**εξαφάνιση φυλετικών συνόλων**»: αφανισμός, γενοκτονία
- «**Προσεγγίζω τα πάντα με κολοσσιαία ηρεμία και χωρίς αναστολές**»: με κυνισμό και χωρίς ηθικές αναστολές
- «**απελευθερώνω τους ανθρώπους από τα δεσμά του νου**»: εγκλωβίζω τους ανθρώπους σε ναζιστικές ιδεολογίες
- «**να υπερασπίσουμε τους ισχυρούς απέναντι στους κατώτερους**»: να επιβάλλουμε τη θέληση των ισχυρών στους κατώτερους
- «**τιτάνιος απελευθερωτής της ανθρωπότητας**»: τιτάνιος δυνάστης της ανθρωπότητας

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. «Το προφίλ του πολιτικού προσώπου»: ενδεικτικοί Κειμενικοί Δείκτες

- ❖ Τίτλος:” **Home Cinema**” :παθητικός δέκτης, «θεατής» της πραγματικότητας
- ❖ «**χέρια λυμένα**» ΓΛΩΣΣΑ
- ❖ «**κορμό σφιχτά δετό**» του
- ❖ «**μάτια ανοιχτά**» ΣΩΜΑΤΟΣ

βρίσκεται σε εγρήγορση, σε διαρκή επαγρύπνηση, χωρίς ωστόσο να έχει διάθεση να παρέμβει

- ❖ «**καταστροφή...σαν κούρσα ταχύτητας**»(παρομοίωση):θεωρεί τα τεκταινόμενα μία διαδικασία ανταγωνιστική, μέσα στην οποία προσπαθεί να αυτοπροσδιοριστεί, να αποκτήσει έναν ρόλο

- ❖ «κελί»(λέξη-σύμβολο): εγκλωβισμός στον δικό του «μικρόκοσμο»
- ❖ «δεν κοιμόταν, δεν ξυπνούσε»: ακόμα και οι προσωπικές του ανάγκες υποτάσσονται στην ακόρεστη φιλοδοξία του
- ❖ «ο χρόνος διαστέλλονταν χωρίς να ραγίζουν τα υλικά του»
- ❖ «είχε χρόνο μπροστά του»

Στα χωρία αυτά(μεταφορές) υποδηλώνεται η σχέση του με τον χρόνο. Στην πρώτη περίοδο λόγου η σύνταξη είναι παθητική, δίνεται έμφαση στη διαστολή του χρόνου, που οριακά υπερβαίνει τους βιολογικούς ρυθμούς του ανθρώπου. Στη δεύτερη περίοδο η σύνταξη είναι ενεργητική, οπότε δίνεται έμφαση στην προσωπική στάση του υποκειμένου απέναντι στον χρόνο (ποσοτική αξιολόγηση)

- ❖ «κρύο αίμα»(μεταφορά): απαθής, κυνικός, ψυχρός υπολογιστής
- ❖ «περίμενε το χτύπημα»: καιροσκόπος
- ❖ «καθημερινά, αενάως, εξαντλητικά»: τα επιρρήματα δηλώνουν διάρκεια που κλιμακώνεται και οδηγεί σε προσωπική φθορά
- ❖ «Για να μπορέσει...λιμιά του»:
 - ✓ **Στόχος** του πολιτικού προσώπου: να αναδειχθεί με τα λόγια, να κερδίσει τη μάχη των εντυπώσεων.
 - ✓ **Μέσα** :1^ο άρτια άρθρωση, 2^ο ευφράδεια λόγου. Αξιοπρόσεκτος ο **αναγραμματισμός**: «να μη σάχει τη λιμιά του»(σαρκαστική διάθεση)
- ❖ «τα παιδικά του παιχνίδια»(3^ο): πολιτικοί ελιγμοί, λεκτικά πυροτεχνήματα με τα οποία θα σαγηνεύσει τις μάζες και θα γίνει αρεστός σε ανθρώπους με παιδικό μυαλό, σε αφελείς ενηλίκους
- ❖ **Ύφος**: το ύφος είναι λιτό, πεζολογικό. Ο ποιητής είναι φειδωλός στη χρήση εκφραστικών μέσων, αλλά τα χρησιμοποιεί στοχευμένα όπου απαιτούνται για να αναδείξουν το περιεχόμενο του ποιήματος. Ο ίδιος ο ποιητής, σε συνέντευξή του στην Καθημερινή, είχε αναφέρει χαρακτηριστικά: «Να αποτυπώσεις τα περισσότερα από όσα φαντάστηκες με τα λιγότερα μέσα που επιτρέπεις στον εαυτό σου, απόπειρα όχι αφαίρεσης, αλλά κάτι σαν «δίαιτα», να αφυδατώσεις τη γλώσσα από το λίπος χωρίς να χάσεις εντελώς το μέλι του λυρισμού αλλά και χωρίς να χαρίσεις το ψωμί της ιδέας»

Προσωπική ανταπόκριση: α) σκιαγραφείται το «προφίλ» του σύγχρονου δημαγωγού-λαϊκιστή που χρησιμοποιεί τις μεθόδους της προπαγάνδας για να έχει απήχηση στην κοινή γνώμη β) εγείρονται προβληματισμοί για τις προθέσεις

ορισμένων καιροσκόπων που εμπλέκονται με τα κοινά, αλλά και για τη δική μας απάθεια, αν όχι ηττοπάθεια, στην αποδοχή ματαιόδοξων πολιτικών προσώπων.

Θέμα Δ

Δ1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

Τίτλος: Η πολιτική «ενηλικίωση» των νέων

A ΕΡΩΤΗΜΑ: Οι νέοι οφείλουν να

- **ενημερώνονται** (πλουραλισμός, αναζήτηση έγκυρων πηγών πληροφόρησης για εθνικά και διεθνή θέματα)
- **κρίνουν** τα έργα και τα λόγια των πολιτικών και να ανιχνεύουν τυχόν ιδιοτελή κίνητρα. Προπάντων, οφείλουν να ασκούν εποικοδομητική κριτική, χωρίς εμπάθεια και φανατισμό, σε κάθε πολιτική παράταξη, ανεξάρτητα από την κομματική τους τοποθέτηση
- **καταγγέλλουν** φαινόμενα εκμαυλισμού της δημοκρατίας, μέσα από νεανικά μαθητικά έντυπα, θεσμούς όπως η Βουλή των Εφήβων, ακτιβιστικές οργανώσεις κλπ.
- **εφαρμόζουν έμπρακτα** τις αρχές και τις αξίες της δημοκρατίας στη ζωή τους(συζητούν, συνεργάζονται, σέβονται τις διαφορετικές απόψεις, δεν προσκολλώνται σε ιδεολογίες αμφιβόλου ποιότητας και σκοπιμότητας)
- **μην αποθαρρύνονται** από τα σύγχρονα πολιτικά αδιέξοδα και την ανικανότητα των πολιτικών ηγετών, αλλά να παραμένουν στις επάλξεις για την επίτευξη μιας υγιούς κοινωνίας. Άλλωστε, η πολιτική απάθεια ευνοεί τα σχέδια των επίδοξων δημαγωγών, διότι οι αδρανείς και αδιάφοροι πολίτες αποτελούν την εύκολη «λεία» τους.

B ΕΡΩΤΗΜΑ:1. Οικογένεια:

- Καθοριστικός είναι ο τρόπος λειτουργίας της οικογένειας: εφαρμογή δημοκρατικών αρχών, ανάθεση ευθυνών, αναγνώριση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, καλλιέργεια ατομικής ευθύνης, συνεργασία

- παράλληλα, καλλιέργεια κοινωνικής συνείδησης, ώστε ο νέος να μην επικεντρώνεται κατ' αποκλειστικότητα στους ατομικούς του στόχους(επαγγελματικούς, προσωπικούς και άλλους), αλλά να αντιλαμβάνεται και τη σημασία της κοινωνικής συνεισφοράς
- σε αυτό συμβάλλει και ο σχολιασμός της επικαιρότητας, οι εποικοδομητικές συζητήσεις για πολιτικά θέματα κοινωνικά προβλήματα κλπ.

2. Σχολείο:

Καταρχάς, βασική προϋπόθεση για να λειτουργήσει το σχολείο ως φορέας πολιτικοποίησης είναι ο εκσυγχρονισμός του, έτσι ώστε

- ο νέος να λαμβάνει ποικίλα ερεθίσματα και να ευαισθητοποιείται στα κοινωνικά προβλήματα
- η γνώση να μην αντιμετωπίζεται χρησιμοθηρικά, αλλά να αξιοποιείται για την κοινωνικοποίηση του νέου, να τον προετοιμάζει να ενταχθεί ενεργά στην κοινωνική ζωή

Κάτω από αυτό το πρίσμα, το σχολείο οφείλει

- να φέρει σε επαφή τον νέο με την τρέχουσα κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα
- να τον ενημερώσει για τον κίνδυνο παραπληροφόρησης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ηλεκτρονικά και έντυπα, που συχνά λειτουργούν ως φορείς προπαγάνδας
- να τον καθοδηγήσει, ώστε να αναπτύξει κριτήρια αναζήτησης της έγκυρης ενημέρωσης

Παράλληλα, οφείλει να τον πολιτικοποιήσει

- μέσα από τη συμμετοχή του στον θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων και την ενεργό συνεισφορά του στην επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν στα πλαίσια της σχολικής ζωής
- με την εφαρμογή δημοκρατικών μεθόδων στα πλαίσια της μαθησιακής διαδικασίας(διάλογος, διατύπωση επιχειρημάτων, εποικοδομητική αμφισβήτηση κλπ)
- με τη διδασκαλία μαθημάτων που καλλιεργούν την πολιτική σκέψη(κοινωνική και πολιτική αγωγή, κοινωνιολογία κλπ)

- με την οργάνωση ρητορικών ομίλων, όπου ο μαθητής θα αντιληφθεί τη σημασία της συζήτησης, της διαπραγμάτευσης ενός θέματος, σχετικά με το οποίο υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις, στα πλαίσια πάντα δημοκρατικών διαδικασιών.

Σε μία εποχή οπότε οι ηγέτες παραπλανούν τα πλήθη και το όραμα της συμμετοχικής δημοκρατίας εκπίπτει σε χειραγώγηση του πολίτη από τη λαϊκιστική πολιτική των δημαγωγών, είναι απαραίτητο η νέα γενιά να αναλάβει ενεργό δράση για την εξυγίανση της κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Η πνευματική αφύπνιση και η κοινωνική ευαισθητοποίηση του νέου είναι ίσως η μοναδική εγγύηση της κοινωνικής ευημερίας.

